

Nebinární děti: Fenomén moderní doby

novinky.cz/clanek/zena-deti-nebinarni-deti-fenomen-moderni-doby-40430769

Eva Vejdělková

„Nedávno přišel náš téměř čtrnáctiletý syn s tvrzením, že je nejspíš gay. Po několika měsících zjistil, že bude spíš femboy neboli kluk, který má dívčí rysy a prezentuje se jako dívka. Chtěl by nosit sukni. Jeho blízká kamarádka o sobě ve stejné době prohlásila, že je lesba. Později změnila názor. Prý je asi nebinární, tedy ani muž, ani žena. Oba tráví spoustu času na sociálních sítích, kde s kamarády řeší právě otázky identity,“ napsala čtenářka, kterou syn vylekal přiznáním, že s nějakým známým z internetu už i probírali možnost osobního setkání.

Podobná překvapení může po pandemii zažívat více rodin, protože zavřené školy připoutaly děti k počítačům a online kontakty jim začaly vynahrazovat ztrátu osobních setkávání s kamarády.

Do puberty právě přicházejí děti, které už vyrůstaly se sociálními sítěmi. Přirozeně se zajímají o všechno, co zrovna hýbe světem, a jestliže se víc mluví o sexuálních a dalších menšinách, přemýšlejí o nich samozřejmě taky.

Nebinární osoba s požadavkem na změnu rodného čísla neuspěla

Domácí

Zní to natolik logicky, až by člověk byl v pokušení mávnout nad „nebinárními dětmi“ rukou jako nad obvyklým pubertálním tápáním a pouhou pěnou dní, která se zanedlouho rozplyne a vystřídá ji zase jiné téma přitahující pozornost.

Jenže zas až tak jednoduché to není. Identita se pro děti povinné školní docházkou stává v poslední době závažným tématem a trápí se kvůli ní už ve dvanácti třinácti letech.

Pandemie odstartovala u dětí spoustu psychických potíží, jako jsou úzkosti, sociální fobie nebo sebepoškozování

„Zhruba s každým druhým náctiletým klientem se v současné době přinejmenším dotkneme právě tématu pohlavní identity. Narůstá to už několik let, ale v průběhu pandemie to začalo rychle přibývat,“ říká dětská psychoterapeutka Jana Divoká, která působí v Praze a v Brandýse nad Labem.

Postupem času řešila čím dál závažnější otázky, včetně transsexuality, která má pro život patrně nejzávažnější dopady. „Přimělo mě to začít se v této oblasti intenzivně vzdělávat,“ dodává.

Diskriminujete nebinární, nařkla žena aerolinky. Ty teď nabídnou i pohlaví X

Cestování

Pandemie odstartovala u dětí spoustu psychických potíží, jako jsou úzkosti, sociální fobie nebo sebepoškozování.

Otázky spojené se sexuální orientací nebo příslušností k mužskému či ženskému pohlaví jsou většinou součástí celého chumlu problémů, s nimiž se pokoušejí vypořádat.

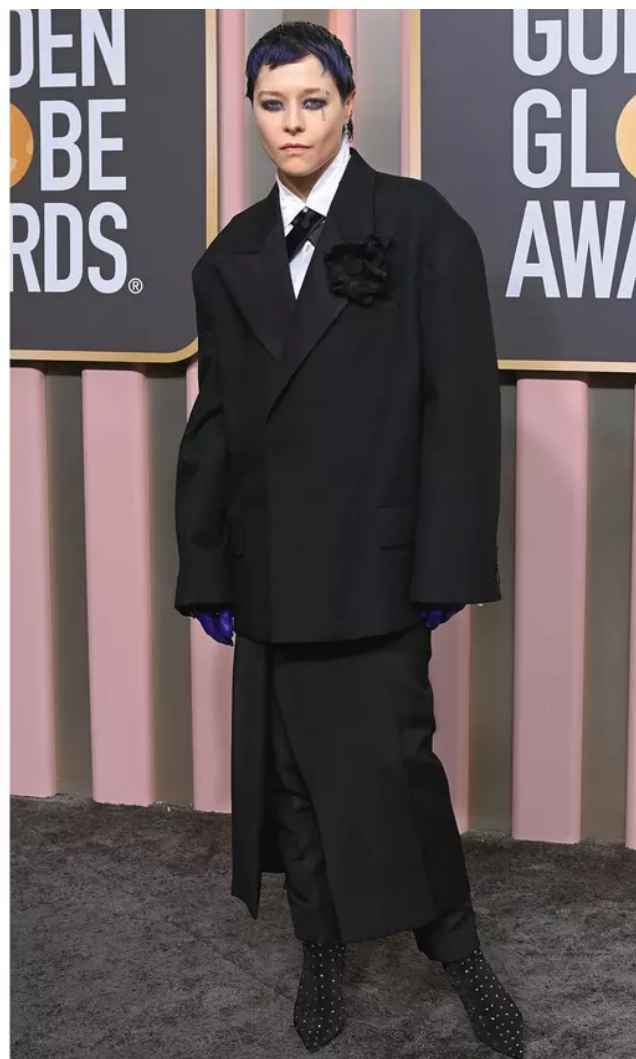

Foto: Profimedia.cz

Zleva: K nebinární identitě se nedávno přihlásila devatenáctiletá britská herečka Bella Ramseyová, hvězda seriálu *The Last of Us* a *Hra o trůny*, a také třicetiletá Emma D'Arcy, kterou můžeme vidět například v seriálu *Rod draka*.

Podle Jany Divoké se situace s ústupem pandemie nezlepšuje. Válka na Ukrajině se stala dalším zdrojem obav a nejistoty.

„Volá mi stále tolik zájemců o terapii, že bych v terapeutovně mohla být od rána do večera, kdybych na to měla sílu, a stejně by to nestačilo,“ vysvětluje. Najít pro dítě psychologickou pomoc je proto už pár let těžko splnitelná mise.

Chris

Když se jedenáctiletá Kristýna přistihla, že o sobě přemýšlí jako o klukovi, lekla se. Domnívala se, že trpí nějakou duševní nemocí nebo mentálním postižením. Od té doby se její život zásadně změnil.

Dnes proti mně sedí v kavárně dvacetiletý Chris. Transsexuální muž, který už roky užívá testosteron, má za sebou operativní odstranění prsou a plánuje ještě faloplastiku neboli rekonstrukci penisu.

„Před deseti lety jsem neměl ani tušení, že existuje něco jako transsexualita. Tehdy v češtině nevycházely žádné články pro laickou veřejnost, nebyly tu ještě žádné specializované weby. Všechny informace o tom, proč se cítím jako kluk, jsem si hledal sám především v zahraničních zdrojích,“ vzpomíná.

Homosexualita není zločin. Ale hřích ano, prohlásil papež František

Zahraniční

Dnes působí jako vyrovnaný člověk, který se vydal tou pro něho nejvhodnější cestou. Stojí oběma nohama na zemi a ví, co chce.

Nebýt internetu, hledal by sám sebe však nejspíš podstatně déle, stejně jako předchozí generace transsexuálů, kteří procházeli změnou pohlaví zpravidla až v dospělosti.

Foto: Milan Malíček, Právo

Dvacetiletý Christian Gabriel Kozel je jedním z prvních českých transsexuálních mužů, kteří proces svojí tranzice sdíleli veřejně prostřednictvím sociálních sítí.

Situace se vlivem internetu výrazně změnila během pouhých několika let. V médiích a na sociálních sítích se lze běžně potkávat s lidmi, kteří se řadí k sexuálním menšinám nebo prožívají jinak než většina svoji příslušnost k mužskému a ženskému rodu. Podobný trend se objevuje i u filmových a seriálových postav.

Dospívající, kteří tápou, kým vlastně jsou, proto mají šanci poznat se v něčem mnohem dřív a ušetří si tím roky trápení.

Díky větší informovanosti nacházejí taky podporu. Buď přímou v nějaké komunitě, například diskusní skupině na internetu, nebo jen při pouhém zjištění, že se například k nebinární identitě či transsexualitě přihlásí známá osobnost a dodá tím ostatním odvalu.

Binarita, nebinarita, transsexualita

Mezi odborníky už v zásadě vládne shoda, že podobně jako se sexuální orientací (heterosexuální či homosexuální) přicházíme na svět i s pocitem příslušnosti k ženskému nebo mužskému rodu (gender). A ten nemusí odpovídat právě tomu pohlaví, se kterým jsme se narodili. Někdy se tak dívky vnitřně cítí jako muži a naopak. Projevuje se to obvykle už v rané pubertě nebo i dříve. Řešením výrazného nesouladu mezi anatomickým a psychickým stavem je pro medicínu na Západě stále častěji změna pohlaví (tranzice). A to jak hormonální terapií, tak operativně.

Někteří lidé se ale necítí být ani muži, ani ženami bez ohledu na pohlaví, se kterým se narodili. Vžilo se pro ně označení nebinární, který vychází z toho, že jsou mimo běžné rozdělení pohlaví na dvě formy, mužskou a ženskou.

LGBTQ: (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) lesbičky, homosexuálové, bisexuálové, transsexuálové a queer (nebinární lidé a také ti, kteří se cítí odlišní od většinového konceptu heterosexuality).

Queer: osoby nebinární nebo s jinými sexuálními identitami.

Nebinární: osoba, která se neidentifikuje výhradně jako muž nebo žena.

Mylné přesvědčení

Pokud se děti trápí natolik, že je to přiměje vyhledat psychologa, díky snadno dostupným informacím přicházejí za odborníky častěji než dřív, ale na druhou stranu taky už s hotovým přesvědčením o vlastní identitě. Ne vždy se však nakonec potvrdí.

Úvahy o transsexualitě mohou u dětí provázet například proces vyrovnávání se s vlastní homosexualitou

Důležité je vytvořit pro ně bezpečné prostředí, aby mohly o všem svobodně a bez obav přemýšlet.

Rodičům proto odborníci nedoporučují, aby se pokoušeli dětem jejich mínění autoritativně vyvracet, jakkoli pevně jsou přesvědčení, že se jejich potomek mýlí.

[View this post on Instagram](#)

[A post shared by Christian Gabriel Kozel \(@christian_kozel\)](#)

„Zobecňovat to samozřejmě nejde, protože každý klient je jedinečný. Úvahy o transsexualitě mohou provázet například i proces vyrovnávání se s homosexualitou,“ uvádí psychoterapeutka Jana Divoká.

Život ve špatném těle aneb Když se z manžela stane manželka

Zdraví

Příčinou podle ní mohou být taky nepříliš dobré vztahy s vrstevníky v reálném životě. Potom se může stát, že si dítě najde kamarády na internetu v některé menšinové komunitě, které jsou většinou velmi tolerantní a vstřícné.

Nově příchozí se v nich začnou cítit dobře a po prvotních sympatiích s nimi následně začnou pociťovat sounáležitost.

Foto: Milan Malíček, Právo

Psychoterapeutka Jana Divoká řeší otázky rodové identity se svými dospívajícími klienty stále častěji: „Narůstá to už několik let, ale v průběhu pandemie to začalo rychle přibývat.“

Psychologové také v žádném případě nedoporučují pokoušet se vodit dítě za odborníky, jestliže o to samo nestojí a necítí potřebu svoji situaci s někým diskutovat. Samozřejmě za předpokladu, že to jeho psychický stav nevyžaduje.

Stejného názoru je sexuoložka Hana Fifková, která se dlouhodobě zabývá transsexualitou a je také členkou komise posuzující žádosti o operativní změnu pohlaví. „Pokud rodiče začnou vršit

protiargumenty a rozporovat tvrzení dítěte, ztratí jeho důvěru i kontrolu. Měli by mu naopak umožnit a pomoci realizovat život pod deklarovanou identitou, aby mohlo v bezpečném prostředí začít fungovat tak, jak potřebuje,“ vysvětluje.

Důležitá je ještě další okolnost: dítě by mělo být vždy dostatečně ujištěno, že vše může vzít bez obav zpátky. Týká se to i dětí, které už mají schválenou tranzici a zahajují či podstupují hormonální terapii.

„Ať už jste o diagnóze sebevíce přesvědčeni, stejně musíte nechat aspoň skulinku pro cestu zpět. Na dítěti totiž nakonec jediné záleží, jak se bude ve své nové roli cítit, a nesmí mít obavy od svého rozhodnutí ustoupit,“ dodává Jana Divoká.

Štěpán

Se svým příběhem byl ochotný se svěřit kromě dvacetiletého Chrise taky šestnáctiletý transsexuální chlapec Štěpán a jeho maminka. Setkali jsme se v jedné pražské pizzerii po třech letech od zlomové události, kterou rodiče zpětně vnímají jako prvopočátek nové životní etapy nejen svého dítěte, ale celé rodiny.

Jednoho večera počátkem pandemie, ještě jako rodiče třináctileté dívky, zaslechli z dětského pokoje zoufalý pláč. Když otevřeli dveře, spatřili dceru zhroucenou na zemi. Stali se svědky její první velké panické ataky. Podobné záchvaty přicházely v menší či větší míře i nadále, ale nebylo to jediné trápení jejich dcery. Časem dospěla k přesvědčení, že je chlapec.

Do prvního ročníku na střední umělecké škole nastoupil(a) loni na podzim s rodově neutrálním jménem, které úřady schválily kvůli plánované změně pohlaví. Svůj příběh však chce vyprávět raději jen anonymně, a tak si pro tento účel zvolil jméno Štěpán.

Asi v jedenácti letech jsem si všiml, že se mi líbí holky, a myslel jsem si, že budu nejspíš lesba

Vypadá jako každý druhý kluk nebo dívka ve stejném věku. Jeho štíhlá postava se za stolem ztrácí ve volné mikině a v širokých kalhotách, krk zdobí zajímavý obojek.

Sotva se trochu nesměle rozpovídá, ukáže se, že už delší dobu před pandemií si nebyl jistý tím, kým vlastně je. Není divu, že se pak pod vlivem nepříznivých okolností začal psychicky hroutit.

Pochybnosti pod maskami

„Asi v jedenácti letech jsem si všiml, že se mi líbí holky, a myslel jsem si, že budu zřejmě lesba,“ vzpomíná Štěpán, jak mu došlo, že bude asi jiný než většina jeho kamarádů. Jeho slova dokresluje matčin postřeh, že už ve školce neměl typické holčičí zájmy. Nelíbily se mu šaty ani sukně, panenky končily v koutě. Zato zbožňoval dinosaury a zvířata.

Jakmile se začala blížit puberta, kromě japonského anime upoutala jeho pozornost taky cosplay, což je anglický název pro kostýmovou hru, kdy fanoušci napodobují nějakou svoji oblíbenou postavu. Radostné nadšení pro populární zábavu, které propadají i dospělí, však u Štěpána zároveň přikrývalo prohlubující se vnitřní nejistotu.

Uvědomil si, že se mu líbí kromě holek taky kluci, a ještě ke všemu se necítí ani jako holka, ani jako kluk. Tehdy se konečně svěřil doma a začal o sobě mluvit ve středním rodě. Rodiče si zároveň všimli, jak je jejich dítě čím dál víc nespokojené s tím, koho vidí v zrcadle. Vyšli mu vstříc nejdřív s neutrálním jménem a později i s mužským.

Genderově kreativní výchova aneb Ať si děti samy vyberou svou identitu

Děti

Během tápání, kým vlastně je, pomáhali Štěpánovi jeho přátelé ze sociálních sítí. Sami podobnými pochybnostmi neprocházeli, ale byli ochotní oslovovat ho ve středním a později i v mužském rodě a různými jmény, aby si mohl vyzkoušet, co mu nejlíp sedí.

„Každého zajímá, kdo vlastně jste. A vy musíte něco říct,“ vysvětluje. Čím je starší, tím častěji se taky dostává do choulostivých situací. Líbí se holkám i klukům. I pro ně musí mít odpověď.

Když se zeptám, co mu nejvíce pomohlo, podívá se na matku. „To, že mě rodiče přijali. Mám kamarády, kteří mají kvůli tomu, kým jsou, doma velké problémy. Jejich rodiče o tom nechtějí ani slyšet.“

Hormonální terapii zatím odložil

„Samozřejmě nebylo a není jednoduché si zvyknout, třináct let jsme měli dceru. I když se hodně snažíme, občas se spleteme ještě dnes,“ přiznává maminka.

Hormonální maskulinizační terapii, kterou už měl nedávno zahájit, Štěpán prozatím odložil. Dal na radu rodičů, jejichž souhlas podle zákona potřebuje.

„Nechceme tu zodpovědnost přehodit na něj, až bude plnoletý, jen bychom rádi, aby takové rozhodnutí udělal, až bude mentálně ještě o trochu zralejší. Myslíme si, že potom si bude tím svým přesvědčením, které se objevilo zhruba před dvěma lety, jistější,“ vysvětluje maminka.

S manželem vnímají situaci shodně. Co kdyby jejich dítě přece jen na svoji mužskou identitu změnilo názor? Pravděpodobnost sice není velká, ale nebrat tuto možnost vůbec v úvahu nedokážou. Důvodem jsou nevratné následky testosteronové terapie pro dívčí tělo, zejména neplodnost.

Rostoucí počet mladých, kteří mají pochybnosti o své rodové identitě, se už přelil do ordinací sexuologů

Štěpán své rodiče sice chápe, přesto je na něm vidět, že se zahájením tranzice by raději už příliš dlouho nečekal. „Už dávno jsem se smířil s tím, že děti mít nebudu. Vlastně už v jedenácti letech, kdy jsem si ještě myslel, že jsem lesba,“ prohlašuje.

Narůstající počet dospívajících, kteří mají pochybnosti o své rodové identitě, se už přelil taky do ordinací českých sexuologů. Nicméně celkový počet pacientů, kteří kvůli genderové dysforii vyhledali sexuologa, se nesleduje, a tak není možné ani zjistit, jak velká část z nich nakonec dospěje ke změně pohlaví.

„Je však zřejmé, i podle pozastavených příjmů nových pacientů u většiny kolegů, že počet žádostí převyšuje kapacity. Například my jsme včera otevřeli objednávání nových pacientů na další čtvrtletí a kapacita se zaplnila během padesáti minut,“ zmiňuje Ivo Procházka, vedoucí lékař Sexuologického ústavu VFN a 1. LF UK v Praze.

Koubková, nebo Koubek? Světová atletka bojovala v mužském těle

Styl

Stát však eviduje počet trans osob, které po hormonální léčbě přistoupí ještě k operačním výkonům. Za posledních deset let se přinejmenším zdvojnásobil, přibližně ze sta na dvě stě ročně. Celkově tedy zatím stoupal pozvolna.

„Nárůst počtu nových klientů v ordinacích registrujeme nejméně tři roky, přičemž výrazně stoupá především počet biologických dívek, které tvrdí, že jsou ve skutečnosti chlapci. V jiných skupinách, ať podle věku, či pohlaví, se tohle neděje,“ říká vyhledávaná sexuoložka Hana Fifková.

U mladých dívek se v poslední době sexuologové někdy setkávají taky s atypickým průběhem: „Rodiče vám řeknou, že donedávna měli doma holčičku s copánky, panenkami a oblíbenou růžovou barvou. V pandemii se ale dítě zavřelo do pokojíčku a po nějaké době z něj vystoupilo nejisté a nešťastné stvoření.“

Biologičtí chlapci jsou v nevýhodě

V případě chlapců, kteří se cítí být ženou, bývá určení diagnózy o něco snazší. „Pro chlapce, a platí to i pro dospělé muže, je společensky nesmírně obtížné prohlásit se za dívky a ženy. Ve chvíli, kdy kvůli tomu vyhledají odbornou pomoc, proto došli na hranici svých možností to nadále skrývat,“ vysvětluje sexuoložka.

Při samotné hormonální změně pohlaví jsou však biologičtí chlapci naopak v nevýhodě.

Maskulinizační či feminizační hormonální terapie není kompletně vratná. Je nutné ji důkladně zvažovat

Jakmile se totiž u nich už rozběhla puberta a v těle začal působit mužský hormon testosteron, získají hrubší hlas, vousy a mohutnější muskulaturu, a to se později ženskými hormony obtížně potlačuje. Stojí je to spoustu času i peněz.

Zato u dívek navodí hormonální terapie maskulinizaci celkem bez problémů. „Maskulinizační či feminizační hormonální terapie však není kompletně vratná, a proto je nutné ji u velmi mladých lidí zvláště důkladně zvažovat,“ zdůrazňuje Hana Fifková.

Foto: Profimedia.cz

Nebinární člověk. Mezi nebinární se řadí také lidé genderfluidní, kteří prožívají svoji identitu jako proměnlivou. Někdy se cítí více jako muži, někdy jako ženy.

Pokud nebyla změna pohlaví dokončena operacemi, jde o vratný proces nejen úředně, ale také hormonálně, i když už jen s pomocí hormonální substituce a pod doživotní kontrolou endokrinologa.

Po předchozí terapii totiž přetrvávají některé její následky, zejména neplodnost a atrofie vaječnicků a varlat, které většinou už nezačnou produkovat hormony stejně kvalitně jako dřív.

Biologickým chlapcům taky zůstávají zvětšená ěadra a biologickým dívkám zase hrubší hlas a větší ochlupení.

Děti mohou pro rozhodnutí získat čas

U pacientů do šestnácti let se tedy v posledních letech doporučuje jiný postup. „Ve spolupráci s dětskými endokrinology a v případě souhlasu rodičů nepodáváme běžnou hormonální léčbu, ale provádíme takzvanou blokádní terapii, kdy jen bráníme rozvoji tělesných znaků, které souvisí s pubertou,“ vysvětluje sexuolog Ivo Procházka.

Jak je to u nás

V Česku je ke změně pohlaví nutné splnit řadu podmínek, především dosažení 18 let s výjimkou, kdy s hormonální terapií či operativním řešením souhlasí rodiče.

Dosáhnout úřední změny pohlaví je u nás možné jen po znemožnění reprodukce, kdy se ženám odstraní děloha s vaječníky a mužům varlata. To je však v rozporu s rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva, které v rámci Evropské unie neuznávájí spolu s ČR jen Lotyšsko a Rumunsko.

Mladému truhláři se změnou pohlaví pomohli rodiče

Vztahy a sex